

Huvudman

Skellefteå kommun

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Ersmarkskolan i Skellefteå kommun

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Ersmarkskolan att senast den **31 oktober 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande att undervisning ska bedrivas under ledning av lärare, extra anpassningar och särskilt stöd, utredning av frånvaro, utredning av ordningsstörande beteende samt beslut om betyg och betygskatalog. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Skellefteå kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Skellefteå kommun ska vidta följande åtgärder

Undervisning under ledning av lärare

1. Se till att undervisningen bedrivs av legitimerade och behöriga lärare, om lärarna inte omfattas av något av undantagen från dessa krav. I de fall huvudmannen avser att för undervisningen använda lärare utan legitimation och/eller rätt behörighet, inkom med en motivering till varför aktuella lärare är lämpliga att bedriva undervisningen eller vilken motsvarande utbildning de har. Inkom även med underlag som styrker deras erfarenhet och utbildningsbakgrund (2 kap. 13 och 17-18 §§ skollagen).

2. Se till att personal som undervisar är anställda som lärare. Inkom med anställningsbevis för samtlig undervisande personal på skolenheten (1 kap. 3 § och 2 kap. 15 § skollagen).

Extra anpassningar

1. Se till att vid minst ett tillfälle före den 31 oktober 2024 informera samtliga lärare och övrig skolpersonal om skollagens bestämmelser om extra anpassningar. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § andra stycket och 3 kap. 5 § skollagen).
2. Se till att elever som bedömts vara i behov av extra anpassningar ges de extra anpassningar som skolans personal har bedömt att eleverna är i behov av. Rektorn ska vid minst ett tillfälle innan 31 oktober 2024 följa upp skolans personals arbete med extra anpassningar och om undervisningen utformas så att eleverna får de extra anpassningar som de behöver. Huvudmannen ska inkomma med en lista över vilka elever som har extra anpassningar, vilka extra anpassningar eleven har samt dokumentation om resultatet av rektorns uppföljning. (3 kap. 5 § skollagen).

Utredning av frånvaro

1. Rektorn ska se till att en frånvaroutredning för eleverna 2, 22, och 29 startas. Rektorn ska också se till att en utredning inleds för andra elever som har upprepade eller längre frånvaro om det inte är uppenbart obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Rektorn ska dokumentera de elever som bedöms ha upprepade eller längre frånvaro samt när utredningar inletts och, i förekommande fall, slutförts för respektive elev under perioden den 13 juni - 31 oktober 2024. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a § skollagen).
2. Se till att, när en elevs frånvaro har utretts, vidta åtgärder för att eleven ska öka sin närvaro och fullgöra sin skolgång. Åtgärderna ska ha sin utgångspunkt i den utredning om frånvaro som genomförts. De åtgärder som vidtas ska dokumenteras och en sammanställning över åtgärder som vidtagits för respektive elev ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a och 22 §§ skollagen).
3. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts, ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen. Vid en skolenhet med en annan huvudman än hemkommunen lämnar huvudmannen snarast uppgift till hemkommunen om att en utredning om elevens frånvaro enligt 19 a § har inletts. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt hur många

frånvaroanmälningar som inkommit till huvudmannen mellan perioden den 13 juni 2024 - 31 oktober 2024. (7 kap. 19 a och 22 §§ skollagen).

Utredning av ordningsstörande beteende

1. Se till att vid minst ett tillfälle innan den 31 oktober 2024 informera samtlig personal om skollagens bestämmelser kring skyldigheten att utreda orsakerna till en elevs ordningsstörande beteende. Huvudmannen ska inkomma med en redogörelse för när och på vilket sätt informationen förmedlats (2 kap. 34 § och 5 kap. 9 och 10 §§ skollagen).
2. Se till att utreda orsakerna till elev 25, 26, 27, 28, 34, 35 ordningsstörande beteende. Med utgångspunkt i vad som har framkommit i utredningarna ska rektorn även se till att åtgärder vidtas för att få eleverna att ändra sitt beteende. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. Genomförda utredningar samt en redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits med anledning av resultaten av utredningarna ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. Om en utredning om särskilt stöd har initierats för någon av eleverna ska det särskilt anges (5 kap. 9 och 10 §§ skollagen).

Beslut om betyg och betygskatalog

1. Se till att betyg sätts i grundskolans ämnen i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i samtliga ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen (10 kap. 15 § första stycket skollagen).
2. Se till att beslut om betyg dokumenteras i en betygskatalog i enlighet med författningarnas krav. Det innebär att säkerställa att de uppgifter som framgår av betygskatalogen är korrekta och att den eller de lärare som har beslutat om ett betyg ska datera uppgiften om betyg i betygskatalogen och förse uppgiften med sin egenhändiga signatur. Om betygskatalogen förs elektroniskt får uppgiften i stället skrivas under elektroniskt. (6 kap. 10 § skolförordningen [2011:185] samt 7 § Skolverkets föreskrifter om betygskatalog [2011:123]).

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Skellefteå kommun en anmärkning avseende brister rörande extra studietid och fjärrundervisning. Skellefteå kommun ska senast den **31 oktober 2024** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Avstående från ingripande

Skolinspektionen avstår med stöd av 26 kap. 12 § p. 3 skollagen (2010:800) från att ingripa mot Skellefteå kommun avseende brister rörande elevens val.

Skolinspektionen avslutar därmed ärendet i denna del.

Beslutet om avstående från ingripande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2024:615) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys våren 2024 inlett en tillsyn av Ersmarkskolan i Skellefteå kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om skolenheten följer bestämmelser om undervisning, extra anpassningar och särskilt stöd, frånvaro, extra studietid, fjärrundervisning, utreda ordningsstörande beteende, beslut om betyg och betygs katalog samt elevens val.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 26 mars 2024 och den 2 april 2024. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisning under ledning av lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av den skriftliga information som huvudmannen lämnat till Skolinspektionen samt av intervjuer med rektor, elevhälsa och lärare framkommer att eleverna delvis får undervisning av lärare som saknar lärarlegitimation eller behörighet i de ämnen och årskurser som lärarna undervisar i. I förteckningen av undervisande personal på skolenheten framgår att sex av tretton lärare på skolan saknar lärarlegitimation.

Huvudmannen ansvarar för att rekrytera lärare till skolan och har ständigt en annons ute. Huvudmannen har inkommit med en upplysning kring arbetet med att rekrytera personal till kommunens skolor. Huvudmannen uppger att kommunen tillämpar en central rekrytering med att ta fram kandidater, dock är det alltid den enskilda rektorn som fattar beslut om att anställa en person. Rektor uppger att hen också annonserat själv, men att det varit svårt att rekrytera lärare till skolan. Med anledning av detta har rektor fått anställa lärare som saknar tidigare erfarenhet och inte har behörighet i de ämnen de undervisar i, eller personal som helt saknar lärarlegitimation.

Huvudmannen har inkommit med anställningsbevis för skolans lärare. Det framgår i anställningsbevisen att de obehöriga lärarna har visstidsanställningar och är placerade på Ersmarkskolan under den tid de är anställda. De lärare som saknar legitimation uppger i intervjuer att de har anställts ett år i taget. En person är i anställningsavtalet anställd utan tidsbegränsning som pedagogisk assistent. Denna person ansvarar och undervisar dock i klass 4 b i ämnena svenska, matematik, samhällsorienterade ämnen, naturorienterade ämnen, engelska och teknik trots att denna inte är anställd som lärare.

Rektor uppger att det finns en lärare med uppdrag som förstelärare som är placerad 20 procent av sin tjänst på skolenheten. Läraren uppger att hen har handlett några icke legitimerade lärare under vårterminen 2024. Den person som är anställd som pedagogisk assistent och som undervisar en klass har dock läraren inte handlett. Läraren har däremot kunnat vara inne i klassrummet vid några tillfällen.

På skolan finns behöriga och legitimerade lärare. Av ingiven lärarförteckning framgår att två lärare har behörighet i matematik, en lärare har behörighet i naturorienterade ämnen och en lärare har behörighet i samhällsorienterade ämnen. Skolan har ett klassläraresystem som innebär att en lärare undervisar i samtliga teoretiska ämnen i sin klass. De behöriga lärarna som finns på skolan undervisar därför inte alla klasser i de ämnen som lärarna är behöriga i.

Rättslig reglering

Av skollagen definieras undervisning som processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar

och andra författningar som ansluter till denna lag och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden. (1 kap. 3 § skollagen).

Enligt skollagen ansvarar en legitimerad lärare för den undervisning som han eller hon bedriver och endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Om det inte finns någon legitimerad och behörig lärare att tillgå inom huvudmannens organisation eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan lärare får som huvudregel bedriva undervisning under högst ett år i sänder och om en sådan lärare ska användas för att bedriva undervisning under längre tid än sex månader ska huvudmannen först fatta beslut om detta. Som huvudregel får endast den som har legitimation anställas som lärare inom skolväsendet utan tidsbegränsning. (2 kap. 13, 15 och 18-21 §§ skollagen).

I förarbeten till skollagen framgår bl.a. att i definitionen av undervisningsbegreppet ligger att lärandeprocessen sker under ledning av lärare. Med detta menas inte att dessa måste vara närvarande i undervisningslokalen eller motsvarande all lektionstid. Tanken är dock att för att en aktivitet ska klassas som undervisning måste en lärare ha det övergripande ansvaret för det som ska göras (prop. 2009/10:165 s. 633).

I förarbeten till skollagen anges vidare att legitimerade lärare har ett individuellt ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver och ska kunna ställas till svars vid eventuella brister i den professionella yrkesutövningen. Lärare som inte omfattas av denna paragraf har självfallet också ett ansvar för att bedriva en så bra undervisning som möjligt, men i dessa fall är det rektorn som ytterst är ansvarig (prop. 2010/11:20, s. 82).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister på skolenheten när det gäller kravet på att undervisning ska bedrivas under ledning av lärare. Av utredningen framgår att undervisningen i klass 4b bedrivs av en person som saknar lärarlegitimation och som är anställd som pedagogisk assistent. Personen undervisar klassen i ämnena svenska, matematik, samhälls- och naturorienterande ämnen, engelska och teknik. Det finns ingen annan lärare som har det övergripande ansvaret och som har utövat ledning över de aktiviteter som genomförts på lektionerna i klassen. Att en legitimerad lärare har varit inne i klassrummet vid några tillfällen förändrar inte denna bedömning. Skolinspektionen bedömer därmed att skolan inte uppfyller författningarnas krav avseende att undervisning ska bedrivas under ledning av lärare.

Vidare är det en brist att elever får undervisning i ämnet matematik samt i de naturorienterande och samhällsorienterade ämnena av icke legitimerade lärare,

trots att det finns legitimerade och behöriga lärare i dessa ämnen inom skolenheten.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare framgår att det finns elever på skolenheten som får extra anpassningar. Specialpedagogen och rektorn uppger i intervjuer att extra anpassningar inte alltid genomförs. Specialpedagogen har bland annat uppmärksammat att en elev som varit i behov av en annan text inte fått det. Vidare berättar rektorn att det finns elever som inte fått hjälpmedel tillräckligt skyndsamt för att lärarna missar att upptäcka elevernas behov. Rektorn uppger i intervju att det finns lärare som inte dokumenterat elevernas extra anpassningar. Exempelvis fick slöjdläraren inte information i förväg om att en elev var i behov av hjälpmedel. Specialpedagogen och försteläraren uppger att det kan vara svårt att kommunicera med vissa lärare och att lärarna ibland visar en negativ inställning till att få handledning. Rektorn och specialpedagogen säger att sedan hösten 2023 har situationen blivit bättre då specialpedagogen och försteläraren nu handleder lärarna varje vecka och följer upp att elevernas extra anpassningar och stöd upprätthålls. Dock behöver de "tjata" på lärarna och kontrollera att extra anpassningar ges.

Av huvudmannens inskickade underlag samt av intervjuer med lärare, elevhälsa och rektor framgår att skolan har en rutin för anmälan och utredning om behov av särskilt stöd. Den specialpedagogiska kompetensen är ett stöd i denna process då de observerar eleverna i klassrummet och hjälper lärarna att upptäcka om det finns behov av att starta en utredning av behov av särskilt stöd för någon elev. För varje anmälan om behov av särskilt stöd som inkommer startas en utredning. Elevhälsan deltar i skolans utredningar av elevers behov av särskilt stöd. Personalen som har specialpedagogisk kompetens har delegation att ta beslut om att upprätta eller att inte upprätta åtgärdsprogram. Rektorn tar beslut som rör anpassad studiegång och särskild undervisningsgrupp. Skolan använder en digital plattform för att dokumentera elevernas extra anpassningar och särskilt stöd.

Den specialpedagog som arbetar med årskurs 4 och 5 har arbetat på skolan sedan höstterminen 2023. Specialpedagogen uppger att det finns många elever i årskurs 4 och 5 som är i behov av stöd och kunskapsresultaten är generellt låga i dessa årskurser.

Specialpedagogen uppger att innan hen tillträdde höstterminen 2023 blev elevernas stödbehov i årskurs 4 och 5 inte tillgodosedda. Vidare har utredningar av särskilt stöd tidigare inte gjorts tillräckligt skyndsamt enligt specialpedagogen. En av orsakerna till fördröjningen är att specialläraren som då arbetade med klasserna varit frånvarande. Specialpedagogen har under läsåret 2023/24 arbetat intensivt med att komma ikapp med det arbete som inte genomförts tidigare läsår. Det pågår för tillfället två pedagogiska utredningar för två elever.

Av de nio åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av framgår elevens behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses. Det framgår även att eleven och elevens vårdnadshavare har getts möjlighet att delta vid utarbetandet av åtgärdsprogrammen och att dokumenten innehåller en överklagandehänvisning.

Rättslig reglering

Huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap. 34 § skollagen).

Om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen (3 kap. 5 § skollagen).

Om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Vidare anger skollagen att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska eleven ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 7 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i arbetet med extra anpassningar. Av utredningen framgår att det finns elever som bedömts vara i behov av extra anpassningar och som inte har fått det. Det finns lärare som rektor och specialpedagog behöver påminna om att ge elever extra anpassningar. Utredningen visar också att det finns elever som inte har fått sitt behov av extra anpassningar skyndsamt tillgodosett. Vidare finns det exempel på elever som inte har fått extra anpassningar i ämnen eftersom informationen om elevens behov inte har nått den undervisande läraren. Skolinspektionen bedömer att skolan inte uppfyller kravet på att skyndsamt ge elever stöd i form av extra anpassningar inom ramen för ordinarie undervisning, om eleven riskerar att inte nå de betygskriterier som minst ska uppnås.

Vad gäller skolans arbete med särskilt stöd bedömer Skolinspektionen att det inte har framkommit att skolan brutit mot bestämmelserna när det gäller att anmäla och utreda elever för behov av särskilt stöd samt upprätta åtgärdsprogram. Av utredningen framgår att skolan under läsåret 2022/23 inte har utrett elevers behov av särskilt stöd tillräckligt skyndsamt, men att detta under läsåret 2023/24 har åtgärdats. Utredningen visar att elever numera anmäls och utreds för behov av särskilt stöd samt att åtgärdsprogram utarbetas.

Utredning av frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare rektor elevhälsa samt inskickad dokumentation framgår att skolan har en handlingsplan kring hantering av elevers frånvaro. Lärare uppger att de vet och känner till rutinen kring frånvarohantering.

Elevernas klasslärare fyller i elevers närvaro dagligen och vid frånvaro får vårdnadshavare en notis samma dag. Vid återkommande ogiltig eller giltig frånvaro tar mentor/klasslärare kontakt med vårdnadshavare för att ta reda på orsaken. I handlingsplanen beskrivs att det vid återkommande frånvaro utan förklaring som överstiger tio procent under tre veckor ska det göras en "enkel kartläggning". Klassläraren ansvarar för att den enkla kartläggningen dokumenteras. Kuratorn gör sedan en bedömning om det behöver startas en frånvaroutredning. I handlingsplanens följande steg, om frånvaroutredning startas, involveras elevhälsan. Vidare planeras och genomförs närvarofrämjande insatser för eleven som utvärderas av elevhälsoteamet bestående av rektor, kurator, specialpedagog och speciallärare. Elevhälsan uppger att de inte gjort någon fördjupad frånvaroutredning senaste läsåret. Det har räckt med att ha samtal med eleverna och kommunikation med specialpedagogen.

Av intervjuer med lärare framgår att frånvaroutredningar inte startats med en "enkel kartläggning" trots att det finns elever med återkommande frånvaro och där orsakerna till elevens frånvaro inte är kända.

Lärare uppger att elev 2 har varit frånvarande mycket. Skolan har inte utrett frånvaron för denna elev trots att lärarna inte vet vad som orsakar frånvaron.

Av intervjuer med lärare framgår att elev 22 ofta är frånvarande på samma veckodag. Lärarna uppger att de har pratat om denna elevs frånvaro med rektorn. Rektorn uppger att hen känner till elevens frånvaromönster. Det har dock inte startats en frånvaroutredning för denna elev.

Av intervju med elevhälsan framgår att elev 29 har hög frånvaro utan att det genomförts en frånvaroutredning. Kuratorn uppger dock att denna elev kommit på tal vid elevhälsans möten.

Rektorn uppger att frånvaroutredningar där eleven har fortsatt hög frånvaro anmäls till huvudmannen. Enligt den skriftliga rutinen framgår att anmälan till

huvudman sker i steg tre när eleven har fortsatt återkommande frånvaro under de senaste 9 veckorna eller har frånvaro mellan 25-40 procent.

Rättslig reglering

Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt (7 kap. 2 § skollagen).

En elev i förskoleklassen eller grundskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Om en elev i förskoleklassen eller grundskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande (7 kap. 17 § skollagen).

Om en elev har upprepade eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen (7 kap. 19 a § skollagen).

I förarbetena till bestämmelsen att det i vissa fall kan räcka med en enklare utredning. Ett exempel på det kan vara att vid en längre sjukfrånvaro begära ett läkarintyg. I andra fall kan det behöva utredas om elevens frånvaro beror på en för eleven otillfredsställande lärandemiljö, t.ex. bristande bemötande eller behov av särskilt stöd. Eftersom varje elevs förutsättningar är olika och orsakerna till frånvaro är mångfacetterade krävs det i andra fall en mer omfattande utredning av vad som har orsakat frånvaron för den enskilde eleven. Detta förutsätter att både skolpersonal och personal inom elevhälsan har kunskap om riskfaktorer för frånvaro, om upptäckt och åtgärder samt kännedom om beprövad erfarenhet och forskning om frånvaro (prop. 2017/18:182 s. 59 f.).

Vidare framgår i förarbetena att fokus vid utredningen bör vara på att kartlägga orsakerna till frånvaron och att kartläggningen utgör ett underlag för att sätta in åtgärder som gör att eleven kan bryta ett negativt frånvaromönster. Det anges också att det är av största vikt att resultatet av en utredning av upprepade eller längre frånvaro ska utmynna i sådana åtgärder som behövs för att komma till rätta med elevens frånvaro. Beträffande åtgärder framhålls att det ofta kan räcka med åtgärder i form av enkla lösningar, hjälpmedel och anpassningar av skolmiljön och undervisningssituationen samt att skolpersonalen har generell kunskap om de faktorer som bidrar till frånvaro för att underlätta för eleven att vara i skolan. I vissa fall kan dock mer omfattande åtgärder bli aktuella som innebär att samverka med externa parter om elevens situation blir nödvändig, t.ex. barn- och ungdomspsykiatri (BUP) eller socialtjänsten (prop. 2017/18:182 s. 60). Det förutsätts i förarbetena att frånvaroutredningen och arbetet med frånvaron dokumenteras (s. 62).

Huvudmannen ska se till att eleverna i huvudmannens grundskola fullgör sin skolgång. När det hos huvudmannen har inletts en utredning om elevens frånvaro,

ska huvudmannen snarast lämna uppgift om detta till elevens hemkommun (7 kap. 22 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att utreda orsakerna till elevers frånvaro. Av utredningen framgår att skolan har en handlingsplan vid frånvaro med en "enkel utredning" som första steg. Det finns dock ett antal elever beskrivet ovan som har återkommande frånvaro utan att orsaken till elevernas frånvaro är känd. För eleverna beskrivet ovan har det inte startats någon form av utredning för att utreda orsakerna till frånvaron. Det har inte framkommit att en utredning är obehövlig för de nämnda eleverna. Vid upprepad eller längre frånvaro är det rektorns ansvar att en frånvaroutredning startas, oavsett om det rör sig om giltig eller ogiltig frånvaro.

Enligt skolenhetens skriftliga rutin som Skolinspektionen har tagit del av framgår att anmälan till huvudmannen sker först i "steg tre" när eleven har fortsatt återkommande frånvaro under de senaste nio veckorna eller har frånvaro mellan 25-40 procent. Skolinspektionen bedömer sammantaget att verksamheten inte uppfyller skollagens krav avseende utredning om frånvaro.

Skolinspektionen bedömer att det inte har framkommit annat än att skolan uppfyller författningarnas krav avseende att informera vårdnadshavare samma dag vid ogiltig frånvaro.

Utreda ordningsstörande beteende

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inskickad dokumentation och av intervjuer med skolans personal framgår att skolan har en åtgärdstrappa som tillämpas vid problematiska händelser exempelvis om en elev återkommande bryter mot skolans ordningsregler.

I intervjuer med lärare, elever samt vid Skolinspektionens lektionsobservationer framgår att det finns elever på skolan som stör ordningen. Elever uppger i intervju att vissa elever inte är snälla med lärarna och använder fula ord. I årskurs 4 och 5 är det ofta problem med studiero på lektionerna. Detta har även noterats av Skolinspektionen vid en lektionsobservation i årskurs 5, där flera elever uttryckte sig högljutt med svordomar och negativa kommentarer.

I årskurs 5 finns det en grupp elever som uppges återkommande störa på lektionerna. Dessa elever är elev 28, 26, 25 och 27. Rektorn uppger att de kartlagt elev 26:s beteende men inte tillämpat någon disciplinär åtgärd. Elev 27:s vårdnadshavare har kallats in på samtal. Läraren i årskurs 6 uppger att eleverna 34 och 35 stör på lektionerna mer eller mindre varje dag. Orsakerna till det ordningsstörande beteendet har inte utretts, annat än att det pratats om det på utvecklingssamtal, uppger läraren i årskurs 6. Läraren tror att elevernas beteende beror på allmän tristess och skolovilja. Läraren i årskurs 6 säger att rektorn har kännedom om att eleverna upprepat stör ordningen. Rektorn säger att elevernas

ordningsstörande beteende ofta beror på att en grupp elever "retar sig på varandra".

Rättslig reglering

Om en elev i förskoleklassen eller i grundskolan vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en utredning enligt 9 § ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende (5 kap. 9 och 10 §§ skollagen).

I förarbeten anges att uppgifter som framkommer vid utredningen självfallet bör dokumenteras skriftligt. Vidare framgår att rektorn har en skyldighet att se till att det genomförs relevanta åtgärder i syfte att ändra en "störande" elevs beteende. Åtgärderna ska utformas utifrån vad som framkommit vid utredningen och ska därför vara anpassade till den enskilde elevens behov och förhållanden. En sådan åtgärd kan vara att tilldela eleven en skriftlig varning. Det kan också handla om att ge eleven stöd i undervisningen eller annat stöd från elevhälsan om det visar sig att eleven är i behov av detta (prop. 2009/10:165 s. 326 och 683).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att utreda elevers ordningsstörande beteende. Av intervjuer med lärare framgår att det finns elever som vid upprepade tillfällen stör ordningen utan att rektorn har sett till att saken utreds. Av skollagen framgår att rektor ska se till att elever som upprepat har ordningsstörande beteende ska utredas. Att det finns elever som upprepat stört ordningen som inte har utretts, utgör därmed en brist.

Beslut om betyg och betygskatalog

Av inskickade dokument framgår att de lärare som undervisar eleverna i årskurs 6 även satt betygen. Då eleverna hade en obehörig lärare i teknik signerades betyget i teknik tillsammans med den behöriga klassläraren. I det dokument som benämns betygskatalog står elevernas namn och personnummer och de betyg eleverna fått i respektive ämne. I ett annat dokument står de betygsatta ämnena och intill varje ämne står lärarens namn, lärarsignatur/signaturer och datum.

Vidare framgår det i intervju med läraren i årskurs 6 och rektorn att betygen för höstterminen 2023 har satts felaktigt. Läraren i årskurs 6 satte på grund av ett missförstånd endast betyg i ett samhällsorienterat ämne (samhällskunskap) och ett naturorienterat ämne (biologi) trots att eleverna haft undervisning i fler ämnen under höstterminen 2023.

Rättslig reglering

Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas

ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser (3 kap. 16 § skollagen).

Betyg ska sättas i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen (3 kap. 15 § skollagen).

Beslut om betyg ska dokumenteras i en betygskatalog. Rektorn ansvarar för att betygskatalogen förs (6 kap. 10 § skolförordningen).

Enligt Skolverkets föreskrifter om betygskatalog (SKOLFS 2011:123) ska betygskatalogen utformas så att den skyddas mot förlust och olovlig ändring samt så att dokumentets äkthet över tiden kan säkerställas (3 §). Den eller de som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygskatalogen och förse uppgiften med sin egenhändiga signatur. Om betygskatalogen förs elektroniskt får uppgiften i stället skrivas under elektroniskt (7 §).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med beslut om betyg och betygskatalog för höstterminen 2023. Av utredningen framgår att undervisandelärare endast har beslutat om betyg i ett naturorienterat ämne och ett samhällsorienterat ämne trots att eleverna hade undervisning i fler samhälls- och naturorienterande ämnen under höstterminen 2023. Betyg ska sättas i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen. Att undervisande lärare inte har satt betyg i samtliga ämnen som eleverna i årskurs 6 fått undervisning i under höstterminen 2023 utgör därmed en brist.

Vidare bedömer Skolinspektionen att det är en brist att inte varje betyg har en signatur i betygskatalogen. Då varje betyg är ett beslut ska det vid varje betyg finnas en signatur med datering. Av utredningen framgår att lärarna har signerat betygen på ett separat blad med en signatur per ämne. Eftersom lärarnas signaturer finns på ett separat blad föreligger risk för att bladet med elevernas betyg kan bytas ut eller ändras utan att bladet med betygsättande lärares signatur ändras. Det är av rättssäkerhetsskäl av stor vikt att dokumentation av beslut om betyg sker i enlighet med gällande föreskrifter.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Skellefteå kommuns verksamhet vid Ersmarkskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att undervisning bedrivs under ledning av lärare, extra anpassningar och särskilt stöd, utredning av frånvaro och av ordningsstörande beteende samt beslut om betyg och betygskatalog. Det finns därför skäl att förelägga Skellefteå kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Rektorn uppger att eleverna erbjuds extra studietid varje vecka. I schemat är det utlagt sammanlagt 80 minuter per vecka. Rektorn säger att elevens val har utgått och ersatts med extra studietid med 40 minuter per vecka.

Rättslig reglering

Elever i årskurs 4-9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör. (10 kap. 5 a § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolenheten brister i att erbjuda eleverna extra studietid enligt författningarnas krav. Enligt skollagen ska elever i årskurs 4-9 erbjudas att delta på extra studietid 120 minuter per vecka. Den frivilliga extra studietiden på skolenheten är endast 80 minuter per vecka, vilket är en brist.

Fjärrundervisning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Fjärrundervisning bedrivs på skolenheten i form av modersmålsundervisning. Huvudmannen har inkommit med ett beslut gällande fjärrundervisning för skolorna i Skellefteå kommun. Enligt beslutet används fjärrundervisning i spanska, kinesiska och sydsamiska på skolenheten. Huvudmannens beslut om fjärrundervisning är dock inte anmält till Skolinspektionen.

Rättslig reglering

En huvudman som avser att använda fjärrundervisning i ett visst ämne eller i en viss kurs, för extra studietid eller för integrerad samisk undervisning i grundskolan ska fatta ett beslut om det. Huvudmannen får besluta om att använda fjärrundervisning för högst ett läsår åt gången (21 kap. 9 § skollagen).

Huvudmannen ska dokumentera ett beslut om att använda fjärrundervisning. Huvudmannen ska till Statens skolinspektion anmäla ett beslut om att använda fjärrundervisning. Om huvudmannen utför fjärrundervisning åt någon annan huvudman ska det också anmälas (5 a kap. 5 och 6 §§ skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannens beslut om fjärrundervisning inte uppfyller författningarnas krav eftersom beslutet inte är anmält till Skolinspektionen.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Skellefteå kommuns verksamhet vid Ersmarkskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller extra studietid, fjärrundervisning, utreda ordningsstörande beteende och betyg och betygskatalog.

Beträffande extra studietid visar utredningen att skolan erbjuder extra studietid varje vecka, dock är det för lite tid enligt skollagens krav. Med anledning att eleverna ändå ges viss undervisning bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig. Vad gäller fjärrundervisning visar utredningen att huvudmannen inte anmält beslutet om fjärrundervisning till Skolinspektionen enligt skollagens krav, dock har huvudmannen inkommit med ett beslut om fjärrundervisning för skolorna i Skellefteå kommun. Mot bakgrund av vad som framkommer ovan bedömer Skolinspektionen bristerna som mindre allvarliga och finner därför skäl att tilldela Skellefteå kommun en anmärkning inom dessa områden.

Avstående från ingripande

Elevens val

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Rektorn uppger i intervju att elevens val detta läsår utgått och ersatts av extra studietid. I övrigt ligger den extra studietiden på elevernas raster. Att ersätta elevens val med extra studietid är ett beslut rektorn tagit för att eleverna skulle få en bättre kvalitet i läxläsningen.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att alla ska ha lika tillgång till utbildning. Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas (1 kap. 8 och 9 §§ skollagen).

Av skollagen framgår att undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen (10 kap. 4 § skollagen).

Av skolförordningen framgår att huvudmannen ska erbjuda eleverna ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen i ett ämne inom elevens val ska till sitt innehåll och sin inriktning vara förenlig med kursplanen, kriterierna för

bedömning av kunskaper och betygskriterierna (9 kap. 8 och 11 §§ skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framgår att det inte finns någon undervisning i ämnet elevens val på skolenheten, vilket är en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får enligt 26 kap. 12 § skollagen avstå från att ingripa om en överträdelse är ringa (p. 1), den vars verksamhet granskas vidtar nödvändig rättelse (p. 2), eller det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl mot ett ingripande (p. 3). Skellefteå kommuns verksamhet vid Ersmarskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller bristen.

Skolinspektionen bedömer att det finns skäl att avstå från att ingripa eftersom elevens val inte längre kommer att vara ett ämne från och med 1 juli 2024.

Beslutet har fattats av utredaren Lisa Naudot Bergh.

Utredaren Kajsa Wennberg har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Fredrik Asplén medverkat.